

آسیب شناسی ازدواج زود هنگام دختران دانش آموز

بخش دوم - جمشید میرزایی

خودزنی، خودکشی، فرار از منزل را به دنبال دارد.

۶- متأسفانه غالب این سبک ازدواج‌ها به ثبت قانونی (دفترخانه و شناسنامه) نمی‌رسند و فقط به شکل صیغه (عقد موقت) جاری می‌شود. در غالب اوقات این صیغه ادامه نیافته و دختران با کوچک‌ترین بهانه‌ای از خانه شوهر اخراج می‌شوند و ما شاهد تبدیل کودکِ عروس به کودکِ بیوه هستیم.

۷- اگر این دختران نومتأهل دچار آسیب‌هایی نظیر تجربه زود هنگام جنسی، بارداری و زایمان زود هنگام یا تحمل خشونت از طرف همسر یا افراد خانواده وی شوند، قطعاً خود این آسیب‌ها منتج به آسیب‌های جدی‌تری خواهد شد و بر اساس آن این دختران (در قالب همسر یا در قالب مادر) ممکن است به خود یا دیگران آسیب‌های جدی وارد کنند و ضمن اینکه این آسیب‌ها می‌تواند به سطح محیط اجتماعی و جامعه سرایت کند.

از آنجا که کودکان

نوعروس (بدون بلوغ جنسی، جسمی، عاطفی، مهارتی و...)

در این سن مهارت‌های لازم را

برای زندگی و تربیت بچه ندارند،

در این مسیر هم خودشان

صدمه می‌بینند و هم این صدمات و

آسیب‌ها به فرزندان آنها

تحمیل می‌شود.

۸- اطفال حاصل از ازدواج این گونه دختران در خانواده‌هایی که نابسامان هستند و از حداقل توانمندی‌های لازم برای تشکیل یک زندگی سالم برخوردار نیستند، ممکن است در مسیرهای مبهم دیگری قرار بگیرند.

۹- ازدواج در سنین کودکی با خروج از گردونه تحصیل و آموزش و محرومیت از

کند. به عنوان مثال یکی از این مشکلات این است که بر طبق قانون، هنگام افتتاح و بازکردن حساب بانکی باید سن فرد ۱۸ سال تمام باشد. بسیاری اوقات این دختران کم سن و سال و نومتأهل با یک تلاقی ژانوسی مواجه می‌شوند؛ یعنی از یک طرف زن یا مادر هستند و از طرف دیگر نمی‌توانند حقوق خودشان را استیفا کنند. مثلاً نمی‌توانند حسابی افتتاح کنند تا نفقه‌اشان به آن حساب واریز شود.

ازدواج در سنین کودکی با خروج از گروه تحصیل و آموزش و محرومیت از حرفه آموزشی و مهارت آموزشی همراه است. همچنین فرصت‌هایی را که جامعه برای شهروندان ایجاد می‌کند از دست می‌دهند. در نتیجه این کودکان نگون بخت با حداقل دسترسی به تحصیلات و آموزش و فرصت‌های اقتصادی و نیز خانواده‌هایشان بیش از پیش در دام فقر گرفتار می‌شوند.

۴- گاهی اوقات این ازدواج‌ها به طلاق منجر می‌شود که طلاق باعث می‌شود این کودکان به شدت آسیب ببینند. موارد بسیاری در این زمینه مشاهده شده که این کودکان به عنوان نوعروس‌هایی که طلاق گرفته‌اند آسیب‌هایی را متحمل شده‌اند و عمدتاً ازدواج مجدد آنها نیز با ناکامی و شکست توأم می‌شود و نهایتاً بسیاری از این کودکان سیاه بخت می‌شوند.

۵- علاوه بر مشکلات جسمی و ناراحتی‌هایی که در روابط زناشویی به وجود می‌آید، مشکلات روانی عمده‌ای برای آنها پیش می‌آید که پیامدهایی نظیر افسردگی،

پیامدها و مشکلات ازدواج‌های زود هنگام

با ازدواج زود هنگام، آزارها و مشکلات روحی، روانی و جسمی بسیاری بر این کودکان تحمیل می‌شود.

۱- از آنجا که این دختران معمولاً از رشد لازم برخوردار نیستند و از نظر جسمی و روحی، آمادگی همسر یا مادر شدن ندارند، در صورتی که باردار شوند نوعاً دچار مشکلاتی مانند خونریزی ناشی از زایمان یا سقط جنین، آلودگی به ویروس ایدز و... می‌شوند و حتی ممکن است هنگام بارداری بیماری‌هایی را به جنین خود منتقل کنند و همچنین بسیاری اوقات نیز این نوزادان در حین زایمان سقط می‌شوند.

۲- از آنجا که کودکان نوعروس (بدون بلوغ جنسی، جسمی، عاطفی، مهارتی و...) در این سن مهارت‌های لازم را برای زندگی و تربیت بچه ندارند، در این مسیر هم خودشان صدمه می‌بینند و هم این صدمات و آسیب‌ها به فرزندان آنها تحمیل می‌شود.

متأسفانه غالب این سبک ازدواج‌ها به ثبت قانونی (دفترخانه و شناسنامه) نمی‌رسند و فقط به شکل صیغه (عقد موقت) جاری می‌شود. در غالب اوقات این صیغه ادامه نیافته و دختران با کوچک‌ترین بهانه‌ای از خانه شوهر اخراج می‌شوند و ما شاهد تبدیل کودکِ عروس به کودکِ بیوه هستیم.

۳- ناتوانی در مطالبه گری و احقاق حق از دیگر آسیب‌های این نوع ازدواج‌هاست. کودک نمی‌تواند حق خودش را مطالبه

حرفه‌آموزی و مهارت‌آموزی همراه است. همچنین فرصت‌هایی را که جامعه برای شهروندان ایجاد می‌کند از دست می‌دهند. در نتیجه این کودکان نگون‌بخت با حداقل دسترسی به تحصیلات و آموزش و فرصت‌های اقتصادی و نیز خانواده‌هایشان بیش از پیش در دام فقر گرفتار می‌شوند

اگر این دختران نومتأهل دچار آسیب‌هایی نظیر تجربه زودهنگام جنسی، بارداری و زایمان زودهنگام یا تحمل خشونت از طرف همسر یا افراد خانواده وی شوند، قطعاً خود این آسیب‌ها منتج به آسیب‌های جدی‌تری خواهد شد و براساس آن این دختران (در قالب همسر یا در قالب مادر) ممکن است به خود یا دیگران آسیب‌های جدی وارد کنند و ضمن اینکه این آسیب‌ها می‌تواند به سطح محیط اجتماعی و جامعه سرایت کند.

۱۰- از آنجا که این نومتأهلان در دنیای کودکان خود به سر می‌برند اما به یکباره و جهشی به دوره بزرگسالی (به لحاظ قرار گرفتن در نقش یک مؤنث متأهل) پرتاب می‌شوند. اینان همچون یک زن متأهل و بزرگسال باید در جایگاه‌هایی مانند عروس، جاری، زن داداش و... به ایفای نقش پردازند و انتظارات مورد نظر را برآورده سازند.

احراز مصلحت در ازدواج کودکان
در احراز مصلحت باید حتماً محاکم قضایی رضایت کودک را احراز کنند. در کشور ما مشکلی که وجود دارد این است که برخی اوقات خانواده‌ها بدون اینکه از دادگاه رضایت بگیرند ازدواج کودکان صورت می‌گیرد و زمانی که سن این کودکان به حد نصاب ازدواج برسد به شیوه مدنی ازدواج شان را ثبت می‌کنند، در حالی که این ازدواج اعتبار شرعی دارد و این اعتبار شرعی باعث می‌شود پدر و مادر، کودکان را خارج از فرآیند ازدواج به عقد ازدواج دیگری در بیاورند. در این راستا و جلوگیری از این نوع ازدواج‌ها باید برای پدر و مادرهایی که کودکان را در سن پایین و به شیوه شرعی عقد می‌کنند، ضمانت اجرایی سختی در نظر گرفته شود مگر اینکه این

زوج بچه‌دار شوند که مشکلاتی در رابطه با ثبت ازدواج، اخذ شناسنامه و... به وجود می‌آید ولی غالباً با اغماض مواجه می‌شوند و از خطایی که مرتکب شدند چشم‌پوشی می‌شود. (کاظمی، ۱۳۹۵: ۵)

راهکارهای مقابله با این آسیب
۱) باید پژوهش‌های متعددی صورت بگیرد و به صورت دقیق مشخص شود که ازدواج‌های در سن کم و پایین ۱- به لحاظ پراکندگی و توزیع جغرافیایی بیشتر در کدام مناطق و استان‌های کشور انجام می‌شود ۲- مشخص شود که آیا فرهنگ (آداب و رسوم و عرف) باعث این پدیده است یا عوامل اقتصادی و هزینه‌های معیشتی خانواده و یا باورهای غلط. ۲) کاظمی از صاحب نظران قضایی معتقد است: «با توجه به افزایش سن کودکی برای تغییر سن ازدواج باید مطالعات جامعی صورت گیرد تا معیار آن بالاتر رود. نکته مهم دیگر این است که باید کف سن ازدواج مشخص شود. به موجب قانون موجود، دختر ۲ ساله را هم می‌توان با شروطی که پیش از این ذکر شد شوهر داد؛ پس باید حداقل سن ازدواج مشخص شود تا برخی از ابهامات در این زمینه برطرف شود. (کاظمی، ۱۳۹۵: ۵)

در زمینه ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان رسانه‌های جمعی و اجتماعی باید به خوبی به این موضوع پردازند تا با آگاهی رسانی عمومی این پدیده را کاهش بدهند و در بهترین حالت جلوی آن را بگیرند.

۳) این ازدواج‌های آزاردهنده دخالت نهادهای فرهنگی و قضایی را می‌طلبد تا از این فجایع جلوگیری کنند. مجید ابهری آسیب‌شناس اجتماعی معتقد است: «بالا بردن سطح آگاهی و اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌ها، تعریف پروژه‌های آموزشی در عشایر جنوب و مناطق یاد شده و استمداد از روحانیون محل برای دخالت در این گونه موارد می‌تواند چاره‌ساز باشد. چرا که روحانیون اهل سنت در مناطق سنی‌نشین دارای جایگاه ویژه‌ای هستند و می‌توانند با آگاه‌سازی مردم از این گونه اعمال جلوگیری کنند.» (ابهری به نقل از روزنامه قانون، ۱۳۹۴/۱۲/۱۱) ۴) در زمینه ازدواج

زود هنگام دانش‌آموزان رسانه‌های جمعی و اجتماعی باید به خوبی به این موضوع پردازند تا با آگاهی رسانی عمومی این پدیده را کاهش بدهند و در بهترین حالت جلوی آن را بگیرند.

باید پژوهش‌های متعددی صورت بگیرد و به صورت دقیق مشخص شود که ازدواج‌های در سن کم و پایین ۱- به لحاظ پراکندگی و توزیع جغرافیایی بیشتر در کدام مناطق و استان‌های کشور انجام می‌شود ۲- مشخص شود که آیا فرهنگ (آداب و رسوم و عرف) باعث این پدیده است یا عوامل اقتصادی و هزینه‌های معیشتی خانواده و یا باورهای غلط

۵) آگاهی دادن به اولیا خصوصاً مادران که ازدواج زودهنگام دخترانشان در سن ۱۲ و ۱۳ سالگی پیامدهای منفی فراوانی به همراه دارد. از آنجا که این کار یک امر فرهنگی است و به نظر می‌رسد تا حد زیادی به فرهنگ و قومیت خانواده‌ها ربط دارد، شاید در کوتاه مدت به نتیجه نرسد. در موارد اتفاق افتاده هم باید از مدیران خواست که در همان ابتدای سال تحصیلی به اولیاء تأکید شدید کنند که در صورت رخ دادن امر ازدواج برای دختران کم سن و سالشان، به مخفی کاری روی نیاورند و سریعاً مراتب را به مدرسه گزارش دهند. مدرسه نیز به توجه به وجود مدارس شبانه دختران بزرگسال، موارد مشخص شده را به این گونه مدارس ارجاع دهد. (گرچه حضور یک دختر بچه ۱۲ ساله نومتأهل در کنار یک زن متأهل ۳۰ ساله نیز خالی از آسیب و خطر نیست. با این حال مخاطرات آن کمتر از حضور این نومتأهلان در مدارس عادی روزانه است.)

منابع و مآخذ:

- ۱- کاظم، سیدعلی (۱۳۹۵). «پیامدهای ازدواج دختر بچه‌ها در گفت‌وگو با سید علی کاظمی»، روزنامه قانون، تاریخ: ۲۹/۳/۱۳۹۵، شماره: ۸۱۵، ص ۵.
- ۲- روزنامه قانون (۱۳۹۴). «عروس‌های عروسک به دست: بررسی و نقد ازدواج دانش‌آموزی در جنوب ایران»، تاریخ انتشار: ۱۱ اسفند ۱۳۹۴، شماره ۷۴۹، ص ۴.
- ۳- صباغی، فیهه (۱۳۹۵). «لباس عروس‌های بی قواره»، روزنامه قانون، تاریخ: ۲۹/۳/۱۳۹۵، شماره: ۸۱۵، ص ۵.
- ۴- سلیمانی، زهرا (۱۳۹۵). «ازدواج کودکان در مرز هشدار»، روزنامه آرمان، شماره ۳۰۶۳، تاریخ ۲۶ خرداد ۱۳۹۵، ص ۴.